

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Israel 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Denna rapport omfattar situationen för de mänskliga rättigheterna i staten Israel inom 1967 års gränser och inom det ockuperade syriska Golanområdet. Angående israeliska myndigheters respekt för de mänskliga rättigheterna på de palestinska områdena hänvisas till rapporten Mänskliga rättigheter på de palestinska områdena 2007.

Israel är en parlamentarisk demokrati, vars självständighetsförklaring stipulerar respekt för de mänskliga rättigheterna utan hänsyn till etniskt ursprung, religion, politisk tillhörighet, kön eller individuella åsikter. De mänskliga rättigheterna respekteras i allmänhet för israeliska medborgare, medan situationen på de av Israel ockuperade områdena är annorlunda (se ovannämnda separata rapport). Landets etniska och religiösa minoriteter – i synnerhet den arabiska gruppen – utsätts i viss mån för diskriminering.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Israel har ratificerat följande centrala konventioner:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) med reservationer för artiklarna 4 och 9. Israel har inte anslutit sig till något av de fakultativa protokollen. Israel skulle ha inkommit med sin tredje periodiska rapport till FN:s kommitté för mänskliga rättigheter den 1 augusti 2007.

- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR). Israel ska inkomma med sin tredje periodiska rapport till kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter den 30 juni 2008.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (CERD) med reservation för artikel 22. De tionde, elfte, tolfte och trettonde rapporterna, som skulle ha presenterats 1998, 2000, 2002 respektive 2004, inkom gemensamt den 1 september 2005. Kommittén för avskaffandet av alla former av rasdiskriminering kommenterade rapporterna i mars 2007 (genom så kallade *Concluding Observations*).
- Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW), med reservation för artikel 7 (b) och artikel 16. Israel har inte anslutit sig till det fakultativa protokollet om enskild klagorätt. Israel inkom med den fjärde periodiska rapporten den 1 juni 2005. Rapporten granskades samma år.
- Konventionen mot tortyr (CAT), med reservationer för artiklarna 20 och 30. Israel har inte anslutit sig till det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr. Israel inkom med sin fjärde periodiska rapport i november 2006.
- Konventionen om barnets rättigheter (CRC). Israel har inte inkommit med vare sig sin andra eller tredje periodiska rapport. Den fjärde periodiska rapporten ska vara konventionskommittén tillhanda den 1 november 2008. Tillträdet till tilläggsprotokollet om barn i väpnade konflikter trädde i kraft den 17 augusti 2005. Den första periodiska rapporten skulle ha varit kommittén till handa den 18 augusti 2007. Israel har skrivit under (den 14 november 2001), men ännu ej ratificerat, tilläggsprotokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.

Israel har också ratificerat 1951 års flyktingkonvention och 1967 års protokoll.

Israel har inte ratificerat Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Israel har varken undertecknat eller ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Rätten till liv och kroppslig integritet respekteras av rättssystemet för israeliska medborgare. Genom utsträckning av lagars och förordningars giltighet till bosättare på ockuperade områden har dessa samma rättigheter som övriga israeliska medborgare. Minoritetsgrupper med israeliskt medborgarskap åtnjuter respekt för rätten till liv och i allt väsentligt också vad gäller kroppslig integritet.

Tortyr är sedan 1999 förbjuden i lag. Israel har ratificerat konventionen mot tortyr, men den är inte inkorporerad i israelisk lag. Det förekommer uppgifter från organisationer som *Human Rights Watch*, *Amnesty International*, *B'Tselem* (Israeliska informationscentret för mänskliga rättigheter i de ockuperade områdena) och PCATI (Kommittén mot tortyr i Israel) om att ett visst mått av våld förekommer i förhörssammanhang i de fall man misstänker att en person har avgörande information om en omedelbart förestående terroristattacker. Det rapporteras att palestinier i samband med gripande och förhör av den israeliska säkerhetstjänsten utsatts för fönedrande behandling, plågsamma kroppsställningar, förhindrande av sömn, psykiska påtryckningar, dödshot, våldsamt skakning och nedkylning.

FN:s kommitté för mänskliga rättigheter uttryckte i sin senaste granskning från 2003 oro över uppgifter om sådan behandling och över Israels argumentation att detta faller under 'nödvändigt försvar'. Israel uppmanades att noga utreda alla påstådda fall av misshandel och tortyr samt ställa förövare inför rätta. Kommittén efterlyste också statistik över klagomål och uppföljning av dessa.

4. Dödsstraff

Dödsstraff i fredstid avskaffades 1954 men finns kvar för vissa brott under krig. Dödsstraff har endast verkställts i ett fall (Adolf Eichmann 1962).

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Frihetsberövande utan rättegång förekommer, främst i form av så kallat administrativt förvar. En person kan sättas i administrativt förvar i upp till ett år. Omprövning av förvarsbeslutet måste ske var tredje månad.

De lagliga möjligheterna att hålla personer i förvar utan någon rättslig prövning (häktning) är begränsade och inskränker sig till 24 timmar.

Förhållandena i israeliska fängelser har kritiserats av såväl olika MR-organisationer som Högsta domstolen. Man pekar bland annat på överbeläggning och trångboddhet, dålig luft, generande kroppsvisitationer och avsaknad av möjligheter att kunna kommunicera med nära anhöriga.

Inskränkningar råder också för palestinierna och utländska medborgare med palestinskt ursprungs möjligheter att resa in och ut från området via Ben Gurion-flygplatsen.

Lagen om medborgarskap och inresa till Israel från 2003 innebär inskränkningar i rätten till familjeåterförening för israeliska medborgare gifta med personer boende i de palestinska områdena, eftersom de inte kan erhålla permanent uppehållstillstånd i Israel. Lagen har kritiserats av människorättsorganisationer och av FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna. FN:s rasdiskrimineringskommitté har i ett särskilt beslut uttryckt oro över följderna av lagen och begärt ytterligare information. Organisationen ACRI (Föreningen för medborgerliga rättigheter i Israel) krävde tillsammans med *Adalah* (Rättsliga centret för den arabiska minoritetens rättigheter) i en framställan till Högsta domstolen 2003 att lagen skulle ogiltigförklaras. Förra året röstade sex av domstolens elva ledamöter för att avslå framställan.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Israel har ett demokratiskt styrelseskick och är uppbyggt enligt rättsstatliga principer. Rättsväsendet är självständigt i förhållande till de styrande och lagstiftande organen. Rättssystemet består av civila, militära, religiösa samt arbets- och administrativa domstolar, som alla lyder under Högsta domstolen. För judar i Israel och bosättare på de ockuperade områdena respekteras personlig frihet och rättssäkerhet. I princip gäller detsamma för minoritetsgrupper som är bosatta i Israel och Golanområdet, samt palestinier boende i östra Jerusalem. Enligt uppgifter från MR-organisationer som *Adalah* och *ACRI* finns en tendens att domstolar i vissa fall dömer icke-judiska israeliska medborgare till strängare straff än judiska medborgare i fall av jämförbara brott.

Landet befinner sig sedan 1948 i ett permanent undantagstillstånd, vilket innebär att regeringen i vissa fall har befogenhet att fatta beslut i frågor utan att följa sedvanlig rättspraxis. Israels högsta domstol fattade 2004 beslut om att regeringen inom sex månader skulle inkomma med nya lagar och förordningar som ersatte undantagslagstiftningen. Det har ännu inte skett.

FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna uttryckte i sin senaste granskning 2003 oro över oklarheter vad gäller Israels regler om terroristbekämpning, som strider mot regler om rättssäkerhet. Detta gäller främst Israels genomförande av utomrättsliga avrättningar av utpekade terrorister.

7. Straffrihet

Israeliska myndigheter har kritiserats av MR-organisationerna *B'Tselem*, *HaMoked* (Centret för individens försvar), *Yesb Din* (Frivilliga för mänskliga rättigheter) och *ACRI* för brister i ansträngningarna att beivra brott som begås mot palestinier av israeliska civila eller av armén. De flesta sådana anmälningar leder inte till påföljd.

Knesset (det israeliska parlamentet) godkände 2005 ett tillägg till lagen om civila skador, som innebär att staten avsäger sig ansvaret att betala kompensation till palestinier för skador åsamkade av den israeliska armén i områden som definieras som konfliktområden. Sedan tidigare har staten immunitet i situationer som karaktäriseras som krigslägen. Den nya lagen är tänkt att gälla retroaktivt från den 29 september 2000, vilket skulle innebära att de skador som åsamkats under den andra intifadan inte kommer att tas upp till prövning. Det finns för närvarande 400 sådana fall som väntar på att avgöras i domstol. Nio MR-organisationer har i en framställan till Högsta domstolen krävt att tillägget ogiltigförklaras. Det åligger Högsta domstolen att pröva om det nya tillägget står i strid med Israels *Basic Laws* (motsvarighet till grundlag).

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Tryck-, yttrande- och mediafrihet garanteras i israelisk lagstiftning. Censur förekommer endast vad gäller information som uttrycker stöd för terrorism eller extremistiska islamistiska grupperingar, uppmaning till rasism, eller förnekande av Israels rätt att existera som judisk stat. Inskränkningar i yttrande- och föreningsfriheten gäller för judiska extremistorganisationer som *Kach* och *Kahane Chai*. Dessa är förbjudna som politiska partier.

Lagen om informationsfrihet fastställer israeliska medborgares rätt till insyn i offentliga myndigheters verksamhet och rätten att få information från myndigheterna i fråga. Undantag görs i lagen om offentlighet för sekretessbelagd information.

Religionsfrihet råder formellt och det finns ingen statsreligion, men den judiska ortodoxa lagen *Halacha* har en påtaglig roll i israelisk lagstiftning och i det offentliga livet.

Eftersom familjelagstiftningen anförtrotts de religiösa samfunderna är det i realiteten svårt att stå utanför dessa samfund. En konsekvens är att borgerlig vigsel inte kan ingås i Israel. Borgerliga äktenskap ingångna utomlands godtas dock. Det har heller inte varit möjligt för en judisk person att i Israel ingå ett giltigt äktenskap med en muslim eller kristen. Genom ett utlåtande av Högsta domstolen har dock vissa möjligheter öppnats för dylika vigslar om den icke-judiska parten är medborgare i ett annat land och vigseln äger rum på detta lands ambassad eller konsulat.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Israel är en parlamentarisk demokrati där regeringen, ansvarig inför parlamentet (Knesset), utövar den exekutiva makten. Val till Knesset sker vart fjärde år, men nyval kan utlysas, som i mars 2006 då det nybildade partiet *Kadima* med partiledaren Ehud Olmert vann. Nästa ordinarie val ska äga rum senast i mars 2010. Politiska partier som får mer än 1,5 procent av rösterna ges plats i parlamentet.

Israel saknar en skriven författning. Frågan är dock föremål för granskning av en kommitté i Knesset.

Ett antal så kallade *Basic Laws* ("grundläggande lagar") stadfäster en rad friheter som i andra länder är angivna i författningen. Vissa rättigheter är också angivna i Israels självständighetsförklaring från 1948. Israelisk lagstiftning garanterar och slår vakt om domstolsväsendets oberoende.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Israel har ratificerat ILO:s åtta centrala konventioner. Lagen om likvärdiga arbetsmöjligheter förbjuder diskriminering på grund av kön, föräldraskap, familjesituation, sexuell läggning, folktillhörighet, ursprungsland, religiös eller politisk åskådning, partitillhörighet och ålder. Lagstiftning finns även om jämlika löner.

Diskriminering i arbetslivet förekommer i viss utsträckning när det gäller den arabiska befolkningen, bland vilka arbetslösheten generellt sett är högre och representationen i offentliga sektorn liksom genomsnittslönen lägre. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har uttryckt oro för denna diskriminering. Minimallönen, som ofta kombineras med andra bidrag, och maxarbetstiden anses som skäliga av oberoende organisationer som sysslar med arbetsrättsliga frågor. Israeliska medborgare kan ansluta sig till fackföreningar. Situationen beträffande arbetsregler för palestinska eller andra utländska gästarbetare är i viss mån oklar. Högsta domstolen biföll i ett precedensfall 2007 en anmälan från frivilligorganisationen *Kav LaOved* om att palestinier anställda på ockuperat område ska ha samma rättigheter som israeliska arbetstagare.

Tvångsarbete är förbjudet enligt lag och skyddet för barn är särskilt starkt i detta avseende.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Majoriteten av den israeliska befolkningen åtnjuter en i flera avseenden med EU-staterna jämförbar standard vad gäller tillgång och kvalitet på hälso- och sjukvård. Statens utgifter för sjuk- och hälsovård uppgår till omkring åtta till nio procent av BNP. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter uttryckte i sin granskning 2003 oro för att israeliska araber diskrimineras vad gäller tillgång till sjuk- och hälsovård, då denna service ofta är sämre i arabiska samhällen än i judiska. Andra kategorier bland befolkningen som får anses ha sämre tillgång till sjukvård är låginkomsttagare, gästarbetare, frihetsberövade och asylsökande.

12. Rätten till utbildning

Inom utbildningsområdet håller Israel en standard som i flertalet avseenden är jämförbar med EU:s. Skolplikt gäller till 15 år, och den statliga undervisningen är kostnadsfri. Det förekommer ingen skillnad i pojkars och flickors rätt till utbildning.

MR-organisationer som *Adalah* och *Sikkuy* (Föreningen för främjande av medborgerlig jämlikhet i Israel) hänvisar till offentlig statistik som visar att staten spenderar avsevärt mer medel per judisk elev än per arabisk elev. Proportionellt får en mindre andel arabiska studenter tillträde till universitetsstudier än judiska studenter. Enligt uppgifter från MR-organisationer är sex procent av de universitetsstuderande araber, samtidigt som de utgör cirka 20 procent av befolkningen. FN:s kommitté för

ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter välkomnar i sin senaste granskning 2003 den israeliska regeringens ansträngningar för att höja andelen studerande i den arabiska sektorn.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Levnadsstandarden i Israel är globalt sett hög och jämförbar med många EU-länders. Israel placerar sig på plats 23 bland 177 länder i UNDP:s *Human Development Index*. Antalet sysselsatta förblir dock lågt, 51 procent. Detta beror främst på den höga arbetslösheten bland den arabiska minoriteten, att många arabiska och judiska religiösa kvinnor står utanför arbetsmarknaden samt det faktum att Israels ultraortodoxa inte arbetar utan bedriver religiösa studier.

Arbetslösheten är högre bland Israels icke-judiska medborgare än bland de judiska. Nationellt ligger arbetslösheten på 8,5 procent, medan den hos den arabiska femtedelen av befolkningen ligger på omkring 11 procent. Enligt MR-organisationen *Adalah* finns det emellertid ett visst mörkertal avseende den arabiska arbetslösheten i Israel, eftersom denna grupp i lägre utsträckning anmäler sig som arbetslösa.

Den lagstadgade minimilönen ökade i år med 15 procent till 47.5 procent av medellönen. Minimilönen uppgår nu till USD 752 per månad.

För första gången sedan 2000 minskade under 2007 antalet israeliska familjer under fattigdomsstrecket (vilket innebär USD 934 för en fyrabarnsfamilj). Trots detta beräknas så mycket som 25 procent av Israels befolkning leva i fattigdom, och 35.8 procent av barnen. De ekonomiska klyftorna i Israel är, trots högkonjunkturen, således mycket stora.

Vad gäller möjlighet till offentlig anställning har araber ofta problem att få anställning i funktioner med någon typ av anknytning till Israels nationella säkerhet. En anledning till särbehandlingen av de israeliska araberna, med undantag för druserna, är att dessa inte omfattas av obligatorisk värnplikt.

En person som inte fullgjort militärtjänstgöring riskerar att särbehandlas på ett oförmånligt sätt när det gäller sociala förmåner, möjligheter till anställning inom vissa sektorer, möjligheter till högre studier och till stipendier och bostadslån.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Israel har ratificerat konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor. Israel har en hög andel välutbildade kvinnor. Ingen könsdiskriminering återfinns i den sekulära lagstiftningen.

Familjelagstiftningen ligger under de religiösa samfundens jurisdiktion. De religiösa lagarna innebär ibland diskriminering av kvinnor, till exempel avseende skilsmässor. En judisk kvinna kan inte få ut skilsmässa utan sin makes godkännande. Utan giltig skilsmässa kan en judisk kvinna inte gifta om sig och de eventuella barn hon får räknas som utomäktenskapliga, vilket innebär en betydande social stigmatisering i starkt religiösa kretsar. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har uttryckt oro för denna diskriminering. Frågor rörande underhåll och vårdnadstvister kan dock avgöras i civila domstolar.

Lagen om kvinnans rättigheter stipulerar jämlikhet beträffande bland annat arbete, militärtjänst och utbildning samt reglerar skydd för kvinnan mot våld, sexuella trakasserier och exploatering. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har välkomnat lagen och andra åtgärder som regeringen vidtagit för att förbättra kvinnans situation.

Det finns inga lagliga hinder för kvinnligt deltagande i det politiska livet, men i praktiken är kvinnor underrepresenterade. 17 av totalt 120 Knessetledamöter är kvinnor och tre av 29 ministrar.

Lagen om likvärdiga arbetsmöjligheter förbjuder diskriminering på grund av kön. Lagstiftning finns även om lika lön.

Våld mot kvinnor förekommer, och kvinnorrättsorganisationer uttrycker oro över att tendensen går mot ökat våld. Sexhandel utgör ett växande problem i Israel, främst med kvinnor från forna Sovjetunionen och Östeuropa. Enligt *KavLaOved* ("Heta linjen" för arbetskraftsinvandrare) kommer årligen mellan 1 000 och 3 000 kvinnor som offer för människohandel till Israel.

Israeliska myndigheter ägnar alltmer uppmärksamhet åt problemet. 2006 antogs en ny lag som vidgar definitionen av människohandel och ger utvidgat stöd för dess offer. Straffsatsen för människohandel motsvarar enligt den nya lagen den för allvarliga brott som våldtäkt och innebär fängelse i 16-20 år.

Skadestånd kan täckas av staten om den dömda inte kan betala. Offer för människohandel beviljas dessutom gratis företräde i rätten. Varken prostitution eller köp av sexuella tjänster är dock olagligt. En begränsning är att lagen

endast gäller kvinnliga offer för människohandel och inskränker sig till människohandel för sexuella ändamål.

15. Barnets rättigheter

Under de senaste åren har medvetenheten om barnets rättigheter ökat i Israel. Framför allt har uppmärksamheten kring barnmisshandel ökat. Föreningen för barnets skydd gör gällande att barnmisshandeln ökat kraftigt sedan det andra palestinska upproret inleddes 2000, på grund av ökade psykologiska påfrestningar för familjer och barnomsorgspersonal.

Lagstiftningen har utvecklats till att omfatta våld i hemmet samt rättigheter för enföräldersfamiljer.

Arabiska barn drabbas i större utsträckning av ekonomiska och sociala nedskärningar. Det finns uppgifter om barnarbete bland den arabiska befolkningen. Barnprostitution förekommer bland den växande gruppen utländska – och ofta illegala – gästarbetare.

Barn till gästarbetare som föds i Israel eller som bott här sedan späda ålder har efter ett beslut i år fått större förutsättningar att beviljas permanent uppehållstillstånd.

Enligt israelisk lag är en person myndig vid 18 års ålder. I de ockuperade områdena tillämpar dock Israel militära lagar från och med 12 års ålder. Följaktligen finns av Israel fängslade minderåriga palestinier. Enligt Internationella rödakorskommittén, ICRC, sitter omkring 400 palestinska minderåriga i israeliska fängelser. ICRC följer dessa fall och besöker barnen regelbundet.

Minimiålder för rekrytering till de väpnade styrkorna är 18 år.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Den största minoriteten i Israel utgörs av de 20 procent av befolkningen som är araber. De socioekonomiska förhållandena för dessa är klart sämre än för den judiska befolkningen.

Icke-judiska medborgare har inte rätt att arrendera mark på samma villkor som judiska medborgare. 93 procent av marken i Israel förvaltas/ägs av staten

genom Israels markmyndighet (ILA) och kan inte köpas utan endast arrenderas. Under ILA sorterar Judiska nationella fonden (JNF), som kontrollerar en dryg tiondel av den statsägda marken och vars stadgar förbjuder upplåtelse eller uthyrning av mark till icke-judar. 2004 lämnade organisationen *Adalah* in en framställan till Högsta domstolen, i vilken man ifrågasatte JNF:s rätt att endast arrendera ut mark till judiska medborgare. Statsåklagaren slog 2005 fast att ILA inte hade rätt att diskriminera arabiska medborgare i detta avseende. Frågan har överlämnats för prövning till Högsta domstolen, som ännu inte har avgett sitt utlåtande. I juli 2007 passerade ett lagutkast som försvarar JNF:s stadgar en första behandling i Knesset med röstsiffrorna 64 mot 16.

I Israel finns ett stort antal arabiska beduinbyar som inte givits legal status som bosättningsorter. Konflikten gäller rätten till mark, där beduinerna, som i århundraden bott i Negevöknen, anser att marken tillhör dem. Då byarna definieras som olagliga enligt israelisk lagstiftning får beduinerna inte del av kommunal service, och de saknar tillgång till vatten, elektricitet, sjukvård och skolor. Hälften av Israels 160 000 beduiner bor i byar som saknar legal status som bosättningsort.

Efter oroligheter i de arabiskdominerade områdena år 2000, då 13 israeliska araber dödades av israelisk polis, tillsattes en rättslig kommitté för att utreda händelserna. Den så kallade Or-kommissionens rapport presenterades 2003 och är ett av de mest omfattande arbeten som gjorts för att kartlägga situationen för de israeliska araberna. En av slutsatserna var att den arabiska gruppen varit eftersatt i många år. Man pekade specifikt på diskriminering vad gällde budgettilldelning till utbildnings- och hälsovårdssektorn, och sämre möjligheter att arrendera mark och få anställning inom offentlig förvaltning. Polisens beslut 2005 att i brist på bevis lägga ner åtal mot de israeliska poliser som var ansvariga för dödsskjutningarna ledde till omfattande demonstrationer, och krav har framförts om nya förundersökningar.

I samband med 2006 års Kommission för de mänskliga rättigheterna riktade FN:s specialrapportör för utomrättsliga avrättningar, Philip Alston, kritik mot Israel för hanteringen av ärendet. I ett brev till det israeliska justitiedepartementet ifrågasatte Alston beslutet att lägga ned utredningarna utan att åtala någon av de berörda polisanställda, och därmed gå emot Or-kommissionens rekommendationer. Han ifrågasatte vidare den påstådda bristen på bevis samt huruvida polisen nyttjat proportionerligt våld. Som ett svar på brevet beordrade den israeliska staten den biträdande statsåklagaren att granska justitiedepartementets beslut.

I sin granskning av Israels tionde till trettonde periodiska rapporter under konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering 2007,

kritiserade kommittén Israel för att inte ha inkorporerat ett förbud mot rasdiskriminering i sin *Basic Law: Human Dignity and Liberty*. Man uttryckte djup oro över vad man uppfattade som ”separata sektorer” för landets judiska respektive arabiska befolkningar. Problemet var som mest allvarligt vad gällde rätten till boende och utbildning. Kommittén uppmanade Israel att avgöra huruvida detta motsvarade etnisk segregering.

Man uttryckte vidare kritik mot att palestinier som flytt Israel inte tilläts återvända, och inte heller begära kompensation för förlorad egendom. Restriktionerna för familjeåterförening borde enligt kommittén reduceras till ett strikt minimum, utan koppling till den sökandes etnicitet. Den tillfälliga lag från 2003 (*Citizenship and Entry into Israel Law: Temporary Order*) som förbjuder familjeåterförening för israeliska medborgare med palestinska makar är fortfarande giltig.

Kommittén välkomnade bland annat kvotering av minoritetspersoner på den offentliga arbetsmarknaden liksom ansträngningar att stärka arabiskans ställning som minoritetsspråk genom ett ökat antal vägs skyltar på arabiska. Man välkomnade också att Israel fått sin förste arabisk-muslimske regeringsmedlem 2007.

Israel Democracy Institute publicerade i juni 2007 ett *Democracy Index* vars resultat pekade på en ökning vad gäller negativa attityder mot Israels arabiska befolkning. Så många som 87 procent ansåg att relationerna mellan judar och araber är dåliga. Endast hälften av Israels judiska befolkning ansåg att israeliska araber ska åtnjuta samma rättigheter som sina judiska landsmän. 55 procent ansåg att regeringen bör uppmuntra arabisk emigration, och 78 procent sade sig vara emot arabiska partier och ministrar i regeringen.

Enligt en undersökning från *Arab Association for Human Rights and Center Against Racism* ökade antalet rasistiska incidenter mot israeliska araber med 26 procent 2006.

Israel har ingen utlänningslag. Den kommitté som tillsattes 2005 för att se över regelverket för invandring till Israel fick inte sitt mandat förlängt då den sittande regeringen tog över 2006. Ett tiotal MR-organisationer krävde 2007 att inrikesministeriet offentliggöra sin praxis inom området. Högsta domstolen biföll anmälan i december 2007 och gav inrikesministeriet 30 dagar på sig att redovisa sitt regelverk.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är inte förbjudet i lag. Religiösa företrädare motsätter sig dock generellt homosexualitet. Eftersom borgerlig vigsel inte förekommer i Israel finns heller inte möjligheten att ingå registrerat partnerskap. Sambor av samma kön har dock samma rättigheter som hetrosexuella par. Högsta domstolen har slagit fast att homosexuella har samma rättigheter som heterosexuella vad gäller invandring, arbetsrättsliga förmåner samt arvsfrågor.

Homosexuella har inte rätt till gemensam adoption, men ett biologiskt barn kan adopteras av föräldrarnas homosexuella partner. I december 2007 presenterade socialministeriet ett förslag om rätt för homosexuella par att gemensamt adoptera. Lesbiska har rätt till insemination.

Diskriminering på grund av sexuell läggning är förbjuden i arbetslivet och i försvarsmakten. I de större städerna, i synnerhet i Tel Aviv, råder stor öppenhet mot homo-, bi- och transsexuella personer. Pridearrangemang äger rum över hela landet. I Jerusalem lockar de en bred publik, trots att de regelmässigt möter stark kritik från religiöst håll.

18 Flyktingars rättigheter

Israel har ratificerat flyktingkonventionen, med reservationer för artiklarna 8 och 12.

Antalet icke-judiska flyktingar som kommer till landet har hittills varit litet. År 2007 ökade dock antalet asylsökande kraftigt. Merparten av dessa (cirka 3 000 personer under årets första nio månader) kom från Sudan och Darfur-provinsen, liksom från Eritrea, Elfenbenskusten och Demokratiska Republiken Kongo.

Utsikterna för att icke-judiska personer ska beviljas asyl i Israel får bedömas som små. Det finns ingen utlänningslag och praxis för asylbedömningar, som sköts av en interministeriell kommitté, är inte offentlig. Historiskt har Israel respekterat principen om *non-refoulement* (det vill säga att ingen får återsändas till ett område där hon eller han har välgrundad fruktan för att råka ut för förföljelse, eller hotas av dödsstraff, tortyr eller någon annan omänsklig behandling eller behandling som kränker människovärdet), men inte erbjudit permanenta lösningar för konventionsflyktingar utan sökt tredjelandslösningar. Israel saknar mekanismer för ett flyktingmottagande och det har hänt att personer som kan ha haft asylskäl nekats inresa vid gränsen. En del asylsökande har tagits till häkten eller polisstationer för en tid. Flyktingarna har varit hänvisade till frivillig- och välgörenhetsorganisationer för uppehälle, mat och sjukvård.

I juli 2007 tillkännagav regeringen en policy enligt vilken personer ska kunna avvisas direkt vid gränsen (till Egypten, varifrån merparten asylsökanden kommer). Policyn mötte hård kritik, och Högsta domstolen slog kort därefter fast att den inte kunde verkställas förrän regeringen redovisat hur en regelrätt asylprövning kan garanteras.

Efter Israels tillbakadragande från södra Libanon år 2000 tog Israel emot nära 6 000 libanesiska medborgare som haft samröre med milisen i Södra Libanons armé. Av dessa har drygt hälften återvänt, delvis med finansiellt stöd från israeliska myndigheter. De kvarvarande får sina uppehållstillstånd förlängda vartefter och har rätt att arbeta och erhålla sociala förmåner.

19. Funktionshindrades rättigheter

Funktionshindrade har rätt till statliga bidrag samt inkomst-, hyres- och transportbidrag. Lagen om lika anställningsmöjligheter gäller även för funktionshindrade, även om de inte omnämns specifikt i lagen. Lagen om lika villkor för funktionshindrade ger funktionshindrade personer rätt att integreras i samhället. Israel skrev under FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionshinder då den öppnades för undertecknande i mars 2007.

2006 fattades beslut om att arbetsgivare har rätt att betala funktionshindrade mindre än den lagstadgade minimilönen. Syftet var att uppmuntra anställning av funktionshindrade, men frivilligorganisationer menar att beslutet är diskriminerande.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Ett stort antal organisationer i Israel är verksamma inom MR-området.

Till de mest ansedda hör *Peace Now* (Fred nu), *B'Tselem* (Israeliska informationscentret för mänskliga rättigheter i de ockuperade områdena), ACRI (Föreningen för medborgerliga rättigheter i Israel), *HaMoked* (Centret för individens försvar), PCATI (Kommittén mot tortyr i Israel), *Adalah* (Rättsliga centret för den arabiska minoritetens rättigheter), *Sikkuy* (Föreningen för främjande av medborgerliga rättigheter i Israel), Läkare för mänskliga rättigheter, *KanLaOved* ("Heta linjen" för arbetskraftsinvandrare), Rabbiner för mänskliga rättigheter och *Adva Center*.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Sverige stödjer israeliska frivilligorganisationers arbete inom området mänskliga rättigheter genom det så kallade MR-sekretariatet i östra Jerusalem. Insatserna äger rum inom de palestinska områdena och syftar till att öka respekten för och främjandet av de mänskliga rättigheterna. Sekretariatet, kallat *Mu'assasat*, är etablerat av Sverige, Danmark, Schweiz och Österrike.

EU-kommissionens delegation i Tel Aviv har ett program för mänskliga rättigheter med en budget på 8 miljoner euro per år. Dessa medel går framför allt till projekt som rör relationerna mellan israeler och palestinier samt situationen för den arabiska minoriteten i Israel.

FN:s specialrapportör för MR-frågor och terrorism, Martin Scheinin, besökte Israel och de ockuperade palestinska områdena i juli 2007. Han presenterade sin rapport (A/HRC/6/17/Add. 4) inför FN:s råd för mänskliga rättigheter i november 2007.